

Nader onderzoek beschermde soorten Sloop en nieuwbouw D' Oale Bouw, Westerhaar- Vriezenveensewijk

Eelerwoude werkt

met passie aan een mooi

en groen Nederland

Opdrachtgever:

P. Hoonhorst
Mijande Wonen
Oosteinde 193
7671 AW Vriezenveen

Opdrachtnemer:

Eelerwoude
[Onze vestigingen](#)
088-1471100
info@eelerwoude.nl
www.eelerwoude.nl

Projectgegevens:

Projectnummer:	200527
Datum:	14-9-2021
Projectleider:	N. Otten
Opgesteld:	N. Otten
Gecontroleerd:	J. Loeffen
Status:	Definitief
Versie:	1

© 2021 Eelerwoude

Dit rapport is enkelzijdig opgemaakt.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding	4
2	Huidige situatie en ontwikkeling.....	5
2.1	Huidige situatie	5
2.2	Voorgenomen ontwikkeling	8
3	Natuurwetgeving	9
3.1	Inleiding	9
3.2	Bescherming van soorten	9
4	Methode	10
4.1	Bureauonderzoek	10
4.2	Veldonderzoek.....	10
5	Beschermde soorten.....	13
5.1	Vleermuizen.....	13
5.1.1	Voorkomen en functie	13
5.1.2	Effecten.....	15
5.1.3	Te nemen maatregelen.....	16
5.2	Vogels	17
5.2.1	Voorkomen en functie	17
5.2.2	Effecten.....	19
5.2.3	Te nemen maatregelen.....	20
6	Conclusie.....	21
6.1	Soortenbescherming	21
7	Literatuur	22
	Bijlage 1: Resultaten vogels 2019.....	23
	Bijlage 2: Resultaten vogels 2021.....	24
	Bijlage 3: Resultaten vleermuizen 2019.....	25
	Bijlage 4: Resultaten vleermuizen 2020/2021	26
	Bijlage 5: Kwetsbare perioden broedvogels en vleermuizen.....	27

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Mijande Wonen is voornemens de wijk D' Oale Bouw in Westerhaar-Vriezenveensewijk te verduurzamen. Omdat de meeste woningen in slechte staat verkeren, zal dit grotendeels worden uitgevoerd middels de sloop en nieuwbouw van meer dan 100 woningen. Omdat woningen doorgaans geschikte verblijfplaatsmogelijkheden bieden voor met name vogels en vleermuizen, is nader onderzoek uitgevoerd naar door de Wet natuurbescherming beschermde, niet vrijgestelde soorten. Uit dit nader onderzoek moet duidelijk worden of er een negatief effect wordt veroorzaakt door de sloop van de woningen. Daarnaast kan op basis van dit nader onderzoek worden bepaald welk type inbouwvoorzieningen kunnen worden gerealiseerd in de nieuw te bouwen woningen.

De sloop van de woningen zal gefaseerd worden uitgevoerd, de planning hiervan is nog niet bekend. Vermoedelijk worden in 2021 de eerste, leegstaande woningen gesloopt en zullen alle overige woningen volgen in de aankomende 4-6 jaar. Om te weten welke beschermde soorten aanwezig zijn in de wijk en de te slopen woningen wordt sinds 2019 jaarlijks nader onderzoek uitgevoerd, gedurende verschillende momenten in het jaar (bijlage 1 t/m 4).

Voorafgaand aan het nader onderzoek zijn op voorhand, aan de omliggende woningen in Westerhaar, diverse tijdelijke vleermuiskasten opgehangen. Dit betreffen 28 platte kasten, ter compensatie van mogelijk aanwezige zomer- paar- en baltsverblijfplaatsen en vier kraamkasten, ter compensatie van mogelijk aanwezige kraamverblijfplaatsen.

2 Huidige situatie en ontwikkeling

2.1 Huidige situatie

Het plangebied (afbeelding 1 & 2) betreft de gehele wijk D' Oale Bouw aan de oostkant van Westerhaar-Vriezenveensewijk (verder genoemd als Westerhaar). Het betreffen voornamelijk woningen uit de jaren 30 en 50 met enkele uit de jaren 70. De vrijstaande of twee-onder-één-kap woningen staan op zeer ruime kavels met relatief veel groen, daarnaast zijn er ook veel kleine bijgebouwen aanwezig in de vorm van schuurtjes, uiteenlopend in grootte. Aan de oostkant, de kant van de Veenstraat, grenst het plangebied aan het buitengebied en de N36. Door de nabijheid van het buitengebied met veel grote water- en landschapselementen en grote natuurgebieden als de Engbertsdijkvenen ten oosten van de N36 is het dorp en de wijk D' Oale Bouw zeer geschikt als leefgebied voor soorten als huismus en verschillende soorten vleermuizen. Hier komt bij dat ook de woningen erg geschikt zijn door de aanwezigheid van niet na-geïsoleerde spouwmuur, dakbeschot en overhangende gevelpannen. Daarnaast ontbreken ook fauna werende voorzieningen als vogelschroot en bijenbekjes.

Plangebied Mijande Wonen

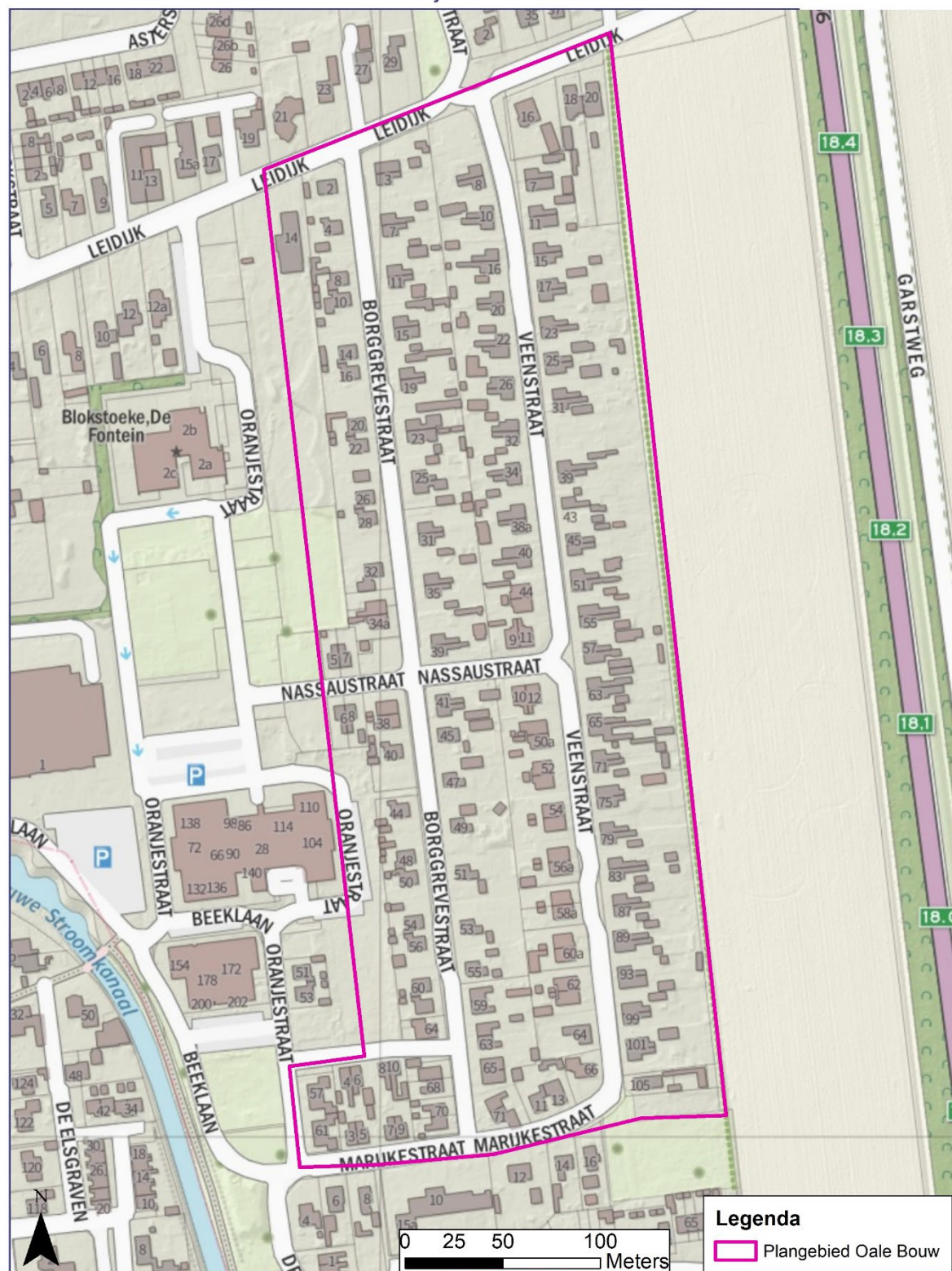
Oale Bouw Westerhaar-Vriezenveensewijk

Afbeelding 1. Ligging plangebied binnen de bebouwde kom van Westerhaar-Vriezenveensewijk (ESRI, 2021).

Plangebied Mijande Wonen

Oale Bouw Westerhaar-Vriezenveensewijk

Afbeelding 2: Ligging plangebied (ESRI, 2021).

2.2 Voorgenomen ontwikkeling

Mijande Wonen is voornemens meer dan 100 woningen in de wijk D' Oale Bouw te slopen om hiervoor nieuwe, duurzame woningen te realiseren. Het doel is het verduurzamen en het creëren van een toekomstbestendige woningvoorraad welke gemakkelijker is te behouden en te beheren (afbeelding 3). Dit alles moet de leefbaarheid in de wijk ten goed komen. De sloop van de woningen zal gefaseerd worden uitgevoerd, de precieze planning is echter nog niet bekend. Vermoedelijk wordt de sloop van de woningen binnen 4-6 jaar uitgevoerd, in 2021 zullen de vijf eerste, leegstaande woningen worden gesloopt.

Afbeelding 3: Inrichtingsschets toekomstbeeld D' Oale Bouw.

3 Natuurwetgeving

3.1 Inleiding

De Wet natuurbescherming bestaat uit drie onderdelen: de bescherming van soorten, de bescherming van gebieden en de bescherming van houtopstanden. De kern van het natuurbeleid wordt gevormd door het Natuurnetwerk Nederland, dat een samenhangend netwerk vormt van natuurgebieden. De provincies zijn het bevoegd gezag. Alleen in een aantal situaties, zoals bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid, is het Rijk het bevoegd gezag. In dit hoofdstuk wordt kort ingegaan op de relevante wetgeving en het natuurbeleid voor het plangebied; de Wet natuurbescherming, onderdeel soortenbescherming.

3.2 Bescherming van soorten

Het uitgangspunt bij het onderdeel soortenbescherming is dat geen schade mag worden gedaan aan beschermde dieren of planten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan. De wet kent een drietal beschermingsregimes; beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn, beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn en beschermingsregime “andere soorten”. Daarnaast zijn landelijk van een aantal vogelsoorten de nesten jaarrond beschermd. Elk beschermingsregime heeft zijn eigen verbodsbepalingen.

Voor ieder ruimtelijk plan is het verplicht om te toetsen of deze leiden tot overtreding van de betreffende verbodsbepalingen. Wanneer er sprake is van een overtreding dient er onderzocht te worden of er een vrijstelling geldt. Indien er geen vrijstelling geldt, kan het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk zijn.

Gevolgen plangebied

De Wet natuurbescherming is een nationale wet. Indien negatieve effecten worden verwacht door activiteiten of ontwikkelingen is een toetsing aan de Wet natuurbescherming noodzakelijk. In hoofdstuk 5 wordt verder ingegaan op de aanwezigheid van beschermde soorten en welke effecten de voorgenomen ontwikkeling heeft op deze soorten.

4 Methode

De aanwezige natuurwaarden zijn in beeld gebracht op basis van een verkenning van bestaande inventarisatiegegevens en gericht onderzoek naar vleermuizen, huismus, gierzwaluw en spreeuw.

4.1 Bureauonderzoek

Voor het bureauonderzoek is gebruikgemaakt van landelijke, provinciale en indien beschikbaar regionale verspreidingsinformatie:

- NDFF (Nationale Databank Flora en Fauna) (NDFF, 2021).
- De flora- en faunadatabase van Eelerwoude is eveneens geraadpleegd. Eelerwoude heeft meerdere onderzoeken in de wijk uitgevoerd. De data van deze onderzoeken is opgeslagen in deze database.

4.2 Veldonderzoek

Op basis van een aantal veldbezoeken is het plangebied onderzocht op de aanwezigheid van verblijfplaatsen en de functionele leefomgeving van vleermuizen, huismus en gierzwaluw, hiernaast zijn ook waarnemingen van spreeuw meegenomen tijdens alle onderzoeken. De onderzoeken zijn uitgevoerd door N. Otten, B ten Dam en M. van der Heide. Betreffende personen zijn ecologische adviseur en werkzaam bij Eelerwoude (Kader – Ecologisch deskundige). In tabel 1 zijn de onderzoekdata weergegeven. Hierbij zijn tevens de onderzoekers, starttijd en weersomstandigheden genoteerd.

Kader - Ecologisch deskundige

De veldmedewerkers van Eelerwoude beschikken over een uitgebreide ervaring met de betreffende soortgroepen en voldoen aan de criteria van 'ecologisch deskundige'. Met een ecologisch deskundige wordt bedoeld een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dienen te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO- dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdiervereeniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk Gebied; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

Tabel 1: Type onderzoek, datum, start- en eindtijd, onderzoeker(s) en de weersomstandigheden genoteerd per veldbezoek.

Datum	Type onderzoek	Start –eindtijd	Onderzoeker	Weersomstandigheden
24-08-2020	Baltsonderzoek vleermuizen	22:10 – 23:57	N. Otten	17 °C, droog, zwaar bewolkt, windkracht 1 Bft
16-09-2020	Baltsonderzoek vleermuizen	21:08 – 23:08	N. Otten	16 °C, droog, zwaar bewolkt, windkracht 2 Bft
14-04-2021	Huismusonderzoek	09:15 – 10:45	N. Otten	9 °C, droog, half bewolkt, windkracht 2 Bft
28-04-2021	Huismusonderzoek	10:15 – 12:10	N. Otten	16 °C, droog, licht bewolkt, windkracht 1 Bft
07-06-2021	Kraamonderzoek vleermuizen & gierzwaluw	20:20 – 22:15	B. ten Dam & M. van der Heide	22 °C, droog, heldere hemel, windkracht 3 Bft
22-06-2021	Kraamonderzoek vleermuizen & gierzwaluw	20:45 – 22:30	B. ten Dam	14 °C, droog, licht bewolkt, windkracht 3 Bft
06-07-2021	Kraamonderzoek vleermuizen (ochtendronde)	03:00 – 05:15	B. ten Dam & M. van der Heide	22 °C, droog, heldere hemel, windkracht 3 Bft
06-07-2021	Kraamonderzoek vleermuizen & gierzwaluw	20:45 – 22:30	B. ten Dam & M. van der Heide	14 °C, droog, licht bewolkt, windkracht 3 Bft
12-07-2021	Kraamonderzoek vleermuizen (ochtendronde)	03:15 – 05:25	B. ten Dam	18 °C, droog, half bewolkt, windkracht 1 Bft
12-07-2021	Kraamonderzoek vleermuizen & gierzwaluw	20:55 – 23:10	B. ten Dam & M. van der Heide	22 °C, droog, half bewolkt, windkracht 2 Bft
17-07-2021	Kraamonderzoek vleermuizen (ochtendronde)	03:15 – 05:15	B. ten Dam & M. van der Heide	16 °C, droog, licht bewolkt, windkracht 2 Bft

Vleermuizen

Bij de uitvoering van het vleermuisonderzoek is gewerkt in lijn met het ‘Protocol voor vleermuisinventarisaties’ dat in 2017 en 2021 is geëvalueerd door deskundigen van het Netwerk Groene Bureaus, de Zoogdiervereniging en de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). Het protocol is daarmee aangepast naar de meest recente wetenschappelijke inzichten.

Het vleermuisonderzoek heeft zich gericht op het vaststellen van de soortensamenstelling, de aantallen, de gebruiksfunctie van het gebied en het vaststellen van verblijfplaatsen (kraamverblijven, winterverblijfplaatsen, zomerverblijven, etc.), vliegroutes en foerageergebieden. Het onderzoek heeft zich geconcentreerd op de aanwezigheid van verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen en laatvlieger vanwege de geschiktheid van het type bebouwing voor deze soorten. Uiteraard is tijdens de veldbezoeken ook aandacht besteed aan eventuele andere beschermde vleermuissoorten binnen het plangebied. Tijdens het vleermuisonderzoek is gebruik gemaakt van een batdetector Pettersson D240X in combinatie met een EchoMeter Touch en Batlogger M.

In totaal zijn negen veldbezoeken uitgevoerd: zes in de kraamperiode en twee in de baltperiode. Het kraamonderzoek heeft zich gericht op de aanwezigheid van zomer- en/of kraamverblijfplaatsen van vleermuizen. Deze bezoeken hebben plaatsgevonden tijdens het uitvlieg- of invliegtijdstip van vleermuizen,

respectievelijk rond zonsondergang en zonsopkomst. Het baltsonderzoek heeft zich gericht op het vaststellen van balts-, paar-, en/of winterverblijfplaatsen van vleermuizen. Deze bezoeken hebben plaatsgevonden tijdens de baltsactiviteit van vleermuizen, na zonsondergang tot middernacht. Tijdens dit tijdstip is de meeste baltsactiviteit bij vleermuizen waar te nemen. De veldbezoeken hebben plaatsgevonden tijdens voor vleermuizen gunstige weersomstandigheden.

Vogels

Bij broedvogelinventarisaties van huismus en gierzwaluw is gewerkt volgens het Kennisdocument Huismus en Gierzwaluw (Bij12, 2017). Hierbij zijn waarnemingen die op broedgevallen of een territorium duiden in verschillende inventarisatierondes genoteerd op kaart. Vervolgens is op basis van deze waarnemingen een kaart met territoria vastgesteld.

De veldbezoeken hebben zich vooral op de soorten die jaarrond gebruik maken van vaste rust- en verblijfplaatsen gericht (zgn. 'jaarrond-soorten' en 'categorie 5-soorten'). Onder de categorie 5-soorten vallen ook spreeuw en huiszwaluw, welke indien aangetroffen ook zijn meegenomen bij de inventarisatierondes. Categorie 5-soorten zijn een stuk flexibeler maar kunnen mogelijk ook worden geraakt bij grote ruimtelijke ingrepen zoals het slopen van grote aantallen woningen. Daarnaast zijn deze soorten gemakkelijk mee te nemen gedurende het onderzoek naar de jaarrond soorten.

Huisumus

Het onderzoek naar huismus is uitgevoerd gedurende twee veldbezoeken in april met één veldmedewerker. De bezoeken hebben plaatsgevonden tijdens gunstige weersomstandigheden. Tijdens het bezoek is onder andere gelet op zingende mannetjes en nestindicatieve waarnemingen zoals nestbouw, voedseltransport en alarmroepen. Gedurende dit huismusonderzoek zijn ook waarnemingen van zingende spreeuwen meegenomen.

Gierzwaluw

Het gierzwaluwonderzoek is uitgevoerd in vier bezoeken met één of twee veldmedewerker(s), waarvan minimaal 1 bezoek plaatsvond tussen 20 juni en 7 juli. Deze bezoeken hebben in een aantal situaties plaatsgevonden in de avond voorafgaand aan het vleermuisonderzoek en tijdens gunstige weersomstandigheden. Tijdens het onderzoek zijn bezette nesten geteld (in- en uitvliegende dieren). Tijdens dit tijdstip zoeken gierzwaluwen hun nesten op om te gaan slapen. Gedurende dit onderzoek worden tevens laagvliegende vogels genoteerd, met onderscheid tussen luidruchtige vluchten op huishoogte en bezoek van (waarschijnlijke) nestplaats.

5 Beschermde soorten

Dit hoofdstuk beschrijft de tijdens het veldonderzoek waargenomen soorten, al dan niet aangevuld met gegevens uit de literatuur en andere informatiebronnen. Vervolgens worden eventuele effecten beschreven als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling.

5.1 Vleermuizen

5.1.1 Voorkomen en functie

Tijdens het vleermuisonderzoek zijn binnen het plangebied 4 soorten vastgesteld; gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis. Hieronder wordt per soort ingegaan op welke functies het plangebied heeft voor deze soorten.

Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is in Nederland de meest algemene vleermuissoort. De soort wordt veelvuldig waargenomen in stedelijk gebied. (Kraam)kolonies zijn in Nederland vooral in gebouwen aangetroffen. Voorbeelden van verblijfplaatsen in gebouwen zijn ruimtes in spouwmuren en achter boeiboorden en gevelbetimmering. Gebouwen worden ook als winterverblijf gebruikt, waarbij (mogelijk) vergelijkbare plaatsen worden gebruikt als in de zomer, mits deze vorstvrij zijn. Ze jagen hoofdzakelijk binnen en straal van 2-5 km van de verblijfplaats. Vliegroutes volgen zoveel mogelijk lijnvormige structuren en ze jagen in gesloten tot halfopen landschap.

Verblijfplaatsen

Gedurende het baltsonderzoek in 2020 zijn paar- en balts verblijfplaatsen waargenomen in de onderstaande woningen. Hierbij is niet precies vastgesteld wat de exacte locatie was van deze verblijfplaats. Hierbij is enkel vastgesteld in welke woning of in welk woningblok de verblijfplaats zich bevindt (bijlage 4):

- Borggrevestraat 1/3.
- Borggrevestraat 9/11.
- Borggrevestraat 10.
- Borggrevestraat 37/39.
- Borggrevestraat 50.
- Veenstraat 6/8.
- Veenstraat 14/16.
- Veenstraat 41/43.

Naast de baltsverblijfplaatsen zijn van de gewone dwergvleermuis ook een tweetal zomerverblijfplaatsen vastgesteld in de volgende woningen:

- Oranjestraat 63 (3 exemplaren achter overhangende nokpan).
- Veenstraat 62a (1 individu achter overhangende nokpan).

Binnen en rondom het plangebied is geen kraamverblijfplaats vastgesteld. Vermoedelijke is deze wel ergens rondom het plangebied aanwezig. Dit wordt geïndiceerd door het hoge aantal baltsverblijfplaatsen, in nabijheid hiervan zijn doorgaans kraamverblijfplaatsen aanwezig.

Foerageergebied en vliegroutes

Het plangebied wordt door de gewone dwergvleermuis gebruikt zowel foeragerende als langsvliegende individuen zijn veelvuldig waargenomen. Tijdens het onderzoek werden per veldbezoek gemiddeld tussen de 10-20 foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Er is geen sprake van belangrijke foerageergebieden of vliegroutes die essentieel onderdeel uitmaken van het leefgebied. De dieren werden voornamelijk kort foeragerend in de wijk vastgesteld waarna zij vertrokken. Vermoedelijk om te foerageren in het buitengebied van het dorp Westerhaar.

Laatvlieger

De laatvlieger komt in Nederland vrij algemeen voor maar staat wel op de rode lijst als kwetsbaar. De soort lijkt een matige afname te laten zien. Laatvlieger jaagt boven een open tot halfopen landschap, vooral in de beschutting van opgaande elementen zoals bosranden, heggen en lanen. Kraamkolonies komen in Nederland voor zover bekend alleen in gebouwen voor. Deze bevinden zich in de spouwmuur, achter en onder de (dak)betimmering, onder daklijsten en dakpannen of onder het lood rondom de schoorsteen. Soms worden ze ook op zolders aangetroffen. De jachtgebieden liggen in een straal van 1 tot 5 km (zelden meer) rondom de kolonie. Vliegroutes volgen waar mogelijk lijnvormige structuren, maar laatvliegers vliegen bij gunstige weersomstandigheden ook wel grote afstanden door open gebied.

Verblijfplaatsen

Binnen het plangebied is één verblijfplaats vastgesteld van laatvlieger:

- Marijkestraat 3 (1 individu achter overhangende nokpan).

Foerageergebied en vliegroutes

Laatvliegers zijn net als gewone dwergvleermuis gedurende de meeste veldbezoeken vastgesteld binnen het plangebied. Ook hierbij betroffen dit vrijwel altijd kortstondig foeragerende dieren, kort na het in- en uitvliegtijdstip. Ook van laatvlieger wordt verwacht dat deze voornamelijk foerageert in het buitengebied rondom het dorp.

Rosse vleermuis

De rosse vleermuis is in West-Europa een uitgesproken boombewonende soort. Onder andere solitaire mannetjes, groepen vrouwtjes met jongen en dieren in winterslaap gebruiken boomholten als onderkomen. De afstand tussen dagrustplaats en jachtgebied wordt in de regel in een snelle rechte vlucht afgelegd, op een hoogte van honderd meter of meer. Jachtplaatsen liggen meestal in open terrein, waar met snelle duiken op insecten gejaagd wordt. De rosse vleermuis jaagt vooral boven water en moerassige gebieden en ook wel rondom straatverlichting.

Verblijfplaatsen

Binnen het plangebied zijn nauwelijks bomen aanwezig. De bomen die wel aanwezig zijn, bestaan veelal uit cultivars zonder holtes en een geringe dikte. Verblijfplaatsen van rosse vleermuizen werden op voorhand niet verwacht in bomen in de wijk en zijn ook niet aangetroffen gedurende het nader onderzoek.

Foerageergebied en vliegroutes

Rosse vleermuizen zijn vrijwel uitsluitend overvliegend waargenomen of heel kort foeragerend. Essentieel foerageergebied bevindt zich buiten het plangebied.

Ruige dwergvleermuis

De ruige dwergvleermuis kent een sterke seizoenstrek en legt daarbij grote afstanden af. Vanaf augustus/september trekken vooral de dieren uit Midden- en Oost-Europa in Zuidwestelijke richting om onder andere in Nederland te overwinteren. De soort wordt dan ook vaak in Nederland in het najaar gezien, in Nederland zijn slechts enkele kraamverblijfplaats vastgesteld. Uit het buitenland zijn verblijfplaatsen vooral

aangetroffen in spleten en gaten in bomen, in nest- en vleermuiskasten, in gebouwen achter betimmeringen, achter daklijsten, onder dakbedekking en op zolders. Ze gebruiken meerdere verblijfplaatsen en verhuizen relatief vaak. Als winterverblijf zijn gebouwen (spouwmuur, dakpannen, betimmering), houtstapels, maar ook boomholtes en nest- en vleermuiskasten bekend. Ze jagen tot op 5 á 10 km afstand van de verblijfplaats. Vliegroutes volgen zoveel mogelijk lijnvormige structuren. Ruige dwergvleermuizen jagen in vooral halfopen bosrijk landschap.

Verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen van ruige dwergvleermuis in Nederland betreffen voornamelijk baltsverblijfplaatsen. Deze zijn niet vastgesteld binnen het plangebied.

Foerageergebied en vliegroutes

Er zijn enkele foeragerende ruige dwergvleermuizen binnen het plangebied vastgesteld, deze dieren waren alleen slechts kortstondig aanwezig.

5.1.2 Effecten

Alle vleermuissoorten zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming met beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn. Het opzettelijk verstoren, vangen en doden van individuen van beschermde soorten, alsmede het beschadigen of vernielen van vaste verblijfplaatsen, inclusief de functionele leefomgeving, is verboden vanuit de Wet natuurbescherming. De functionaliteit van de verblijfplaatsen van vleermuizen dienen te allen tijde gegarandeerd te blijven.

Verblijfplaatsen

Bij het slopen van de woningen zullen de aanwezige verblijfplaatsen op termijn worden vernietigd. Omdat er gefaseerd wordt gesloopt en er veel tijdelijke maatregelen zijn getroffen in de vorm van kasten, blijven er ter allen tijde genoeg verblijfplaatsen beschikbaar. Wel dienen maatregelen genomen te worden om het doden van vleermuizen ten tijde van de sloop te voorkomen.

Foerageergebied en vliegroutes

Belangrijk foerageergebied is niet aangetroffen in de wijk. Door de herinrichting van de wijk zal een deel van het groen verloren gaan, echter met de nieuwe inrichting zullen ook weer nieuwe groenelementen gerealiseerd worden. Negatieve effecten op foerageergebieden worden dan ook uitgesloten. Vliegroutes zijn niet aanwezig in het plangebied.

Kader - Foerageergebieden en vliegroutes

Foerageergebieden en vliegroutes van vleermuizen zijn beschermd indien bij het verdwijnen ook een verblijfplaats ongeschikt wordt. Bijvoorbeeld door het onderbreken van een vliegroute wordt een foerageergebied onbereikbaar, waardoor de vleermuizen onvoldoende voedsel kunnen vinden. Bij het verdwijnen van foerageergebieden of vliegroutes wordt derhalve onderzocht of er voldoende bereikbare alternatieven zijn.

Vleermuizen maken gebruik van lijnvormige landschapselementen zoals bomenrijen en singels om zich langs te verplaatsen. Een aaneengesloten kronendak heeft hierbij de voorkeur. Van vleermuizen is bekend dat onderbrekingen in de lijnstructuur maximaal 100 tot 200 meter mogen bedragen (kleinere en langzaam vliegende soorten 50 meter). Wanneer de onderbrekingen groter zijn dan deze afstand kunnen sommige soorten deze afstand niet overbruggen en zullen ze uitwijken naar alternatieve vliegroutes en foerageergebieden.

5.1.3 Te nemen maatregelen

Om negatieve effecten op de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken zijn aanvullende maatregelen noodzakelijk. Te nemen maatregelen op hoofdlijnen:

- Behouden van de geplaatste en tijdelijke maatregelen totdat alle nieuwbouwwoningen zijn gerealiseerd.
- Altijd het verblijf ongeschikt maken alvorens een woning wordt gesloopt. Ongeschikt maken buiten de kwetsbare periode voor vleermuizen.
- Slopen van woningen buiten de kwetsbare periode van vleermuizen (bijlage 5). Indien dit niet mogelijk is dienen de betreffende woningen buiten deze kwetsbare perioden ongeschikt te zijn gemaakt.
- Voorkomen van lichtverstoring door bijvoorbeeld alleen verlichting te gebruiken waar het echt nodig is, gebruik van dynamische verlichting en geen uitstraling van licht naar de omgeving. Zie ook Kader – Verlichting.
- Realiseren van permanente voorzieningen in de nieuw te bouwen woningen. Welke voorzieningen en waar deze zullen worden geplaatst, dient nader te worden bepaald in gesprek met een deskundig ecooloog. Dit is afhankelijk van het type van de te bouwen woningen en de beschikbare inbouwvoorzieningen.
- Altijd werken middels ecologisch werkprotocol.
- Altijd werken onder ecologische begeleiding van een ecologisch deskundige.

Conclusie: Als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden zijn negatieve effecten op gewone dwergvleermuis en laatvlieger niet uit te sluiten. Tijdelijke en permanente maatregelen zijn noodzakelijk om het doden van individuen te voorkomen en ter allen tijden geschikte alternatieven te kunnen bieden.

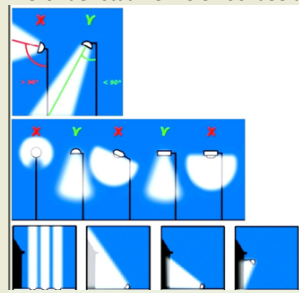
Kader- Verlichting

Een aantal nachtactieve dieren, zoals vleermuizen, uilen en marters, zijn gevoelig voor verlichting. Er zijn soorten die kunstlicht zoveel mogelijk vermijden, zoals de watervleermuis, en er zijn soorten die (in beperkte mate) rond lantaarnpalen jagen, zoals de rosse vleermuis. Bij het plaatsen van verlichting bij in- en/of uitvliegopeningen, vliegroutes en foerageergebieden kunnen barrières ontstaan waardoor de vleermuizen van de verblijfplaatsen, vliegroute en/of foeragegebied afzien.

Op dit moment is binnen en rondom het plangebied verlichting aanwezig. De verlichting beperkt zicht tot de straatlantaarns en in de nieuwe situatie zal de verlichting mogelijk toenemen. Verwacht wordt dat met de toename van verlichting rondom de te ontwikkelen locaties geen negatief effect zal optreden op de aanwezige soorten. De te verwachte soorten gelden namelijk niet als bijzonder gevoelig voor verstoring door verlichting. Er dient wel te allen tijden rekening gehouden te worden met verlichting, door verlichting tot een minimum te beperken en directe verlichting van de omgeving en onverlichte gebiedsdelen te voorkomen. Om lichthinder te voorkomen en het gebied aantrekkelijk te maken voor vleermuizen kunnen verschillende maatregelen getroffen worden:

- Verlichting alleen plaatsen waar het echt nodig is;
- Verlichting alleen aan op het moment wanneer het nodig is (dynamische verlichting)
- Verlaag de hoogtes van de lichtmasten zodat boomkronen onverlicht blijven;
- Beperk verstrooiing van het licht tot een minimum door gebruik van aangepaste armatuur;
- Geen verlichting plaatsen bij in- en/of uitvliegopeningen en vliegroutes.

Hieronder staan enkele voorbeelden om lichtverstrooiing te voorkomen.

5.2 Vogels

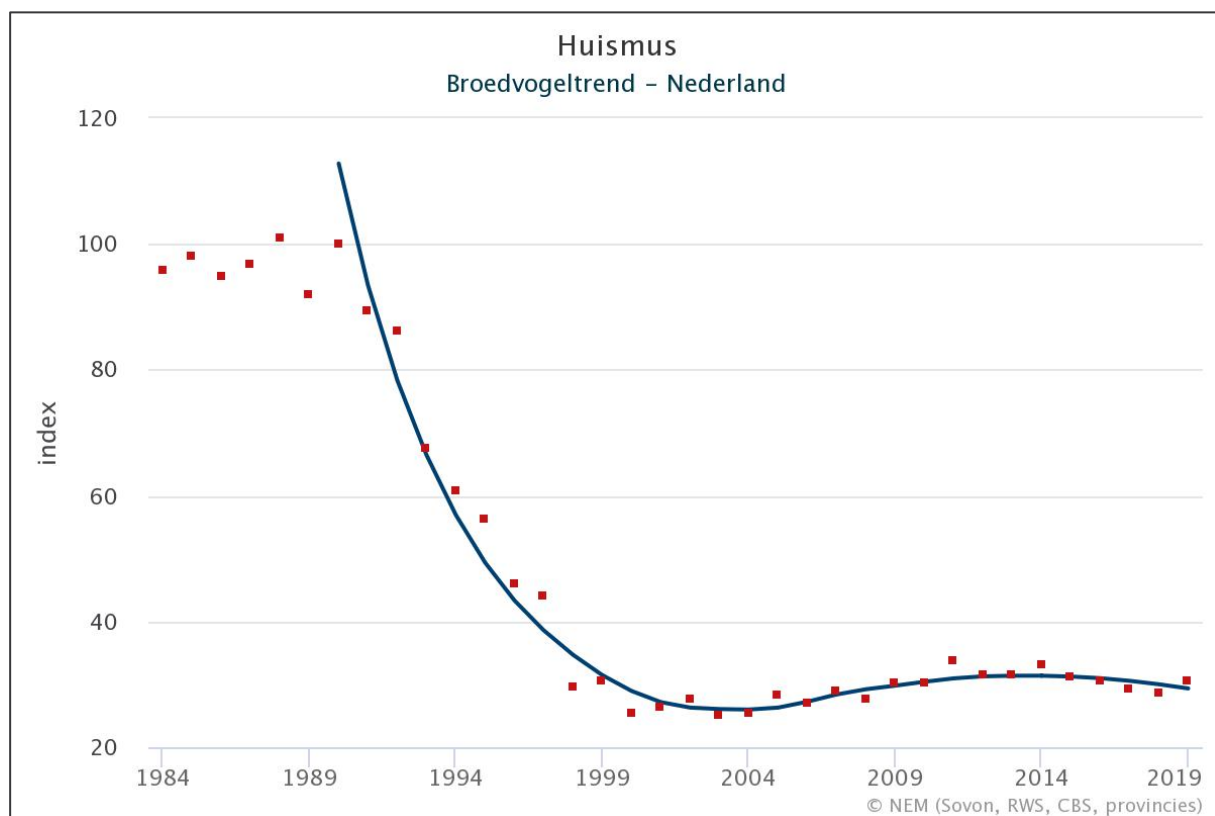
5.2.1 Voorkomen en functie

Tijdens het vogelonderzoek zijn in het gebied 2 soorten vastgesteld waarvan de verblijfplaatsen jaarrond zijn beschermd; huismus en gierzwaluw. Daarnaast zijn ook meerdere broedparen van spreeuw vastgesteld waarvan het functionele leefgebied jaarrond is beschermd. Hieronder wordt per soort ingegaan op hoe zij het gebied gebruiken, daarnaast worden deze waarnemingen in de bijlagen op kaart weergegeven (bijlage 2). Zie bijlage 1 voor de resultaten van het nader onderzoek in 2019.

Huismus

Huismussen zijn bijzonder vindingrijk als het gaat om het vinden van een nestplaats. Ze nestelen meestal in holtes, bij voorkeur in huizen. De huismus is een jaarrond-soort, wat inhoudt dat de soort gedurende het hele jaar gebruik maakt van de verblijfplaatsen. De huismus is een echte cultuurvolger en bovendien uitermate veelzijdig. Desondanks laat de huismus sinds de jaren 90 een snelle daling zien, sinds 1990 betrof deze daling 70% ten opzichte van 2019. De laatste jaren lijkt de stand zich te stabiliseren (afbeelding 4) (SOVON A, 2021).

De huismus komt binnen Westerhaar zeer algemeen voor, in totaal zijn 51 broedparen binnen het plangebied vastgesteld, hetgeen een groot aantal is ten opzichte van andere door Eelerwoude uitgevoerde broedvogelrondes in andere dorpen en steden. De meeste waarnemingen zijn hierbij geclusterd in het zuidoosten van de wijk, aan de Veenstraat en het noordwesten aan de Borggrevestraat. Het gaat hierbij om zingende mannetjes die vanaf de daken van de woningen zingen, en vrijwel allemaal broeden onder de eerste rij pannen. Ze foerageren door de gehele wijk, waarbij het zwaartepunt rondom de verblijfplaatsen ligt. De huismussen maken het gehele jaar gebruik van het plangebied als leefgebied. De kwetsbare periode betreft echter het broedseizoen (bijlage 5).

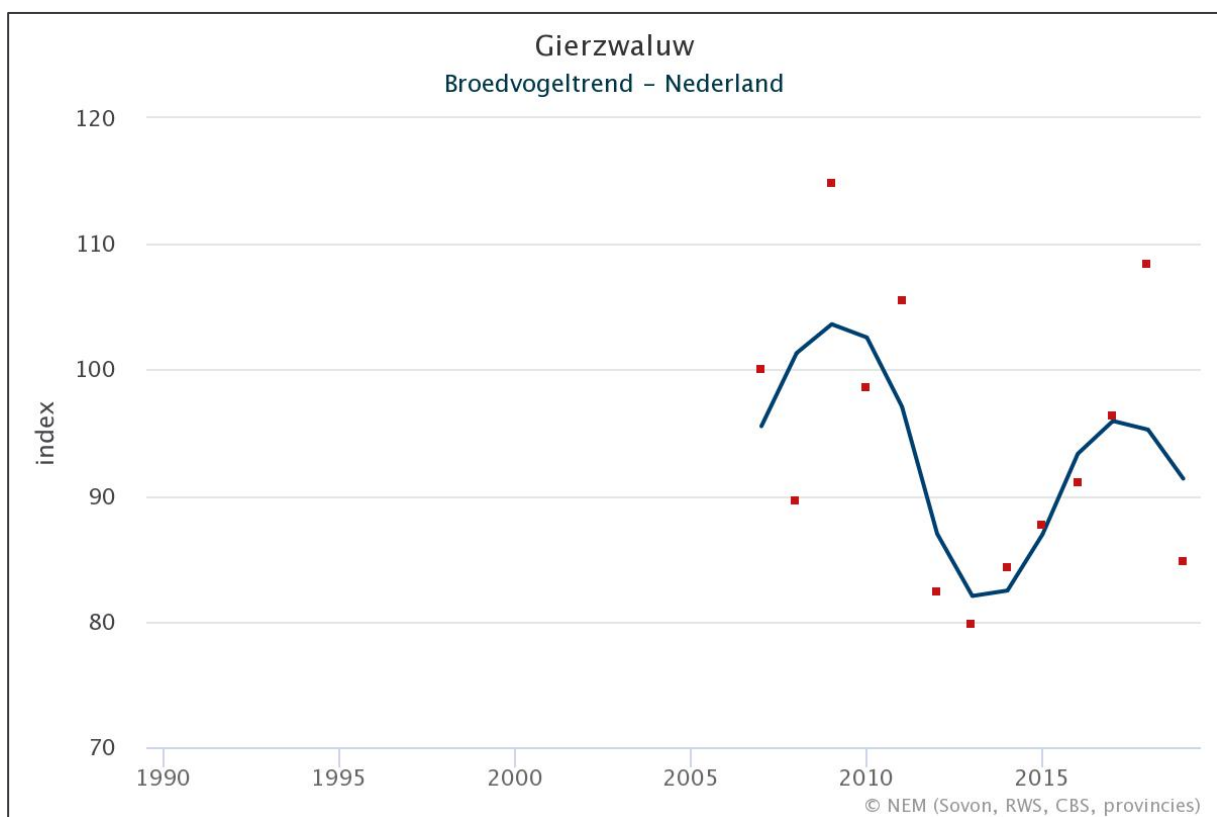

Afbeelding 4: Aantalsontwikkeling van huismus in Nederland (SOVON A, 2021).

Gierzwaluw

De gierzwaluw is een trekvogel en alleen in de maanden april, mei, juni en juli in Nederland. Ook de gierzwaluw is voor zijn verblijfplaats in Nederland afhankelijk van de mens. Als verblijfplaats kiest de soort holtes en kieren tussen dakpannen en de tengels (panlatten), spouwmuur-isolatiegaten en diverse andere holtes. Deze vogels houden er een bijzondere leefwijze op na; de soort slaapt en paart in de lucht en komt alleen 'aan land' om te broeden. De aantalsontwikkelingen lijken te schommelen maar zijn over het algemeen stabiel (afbeelding 5) (SOVON B, 2021). Wel is de gierzwaluw geheel afhankelijk van menselijke bouwwerken om in te broeden. Dit maakt de soort kwetsbaar, zeker omdat gierzwaluw meer eisen stelt aan verblijfplaatsen dan andere gebouw bewonende soorten als huismus en spreeuw.

In totaal zijn binnen het plangebied twee broedparen van gierzwaluw vastgesteld in een woning aan de Borggrevestraat 5. Hier broeden de gierzwaluwen vermoedelijk op het dakbeschot waarbij zij binnenkomen via de overhangende nokpan.

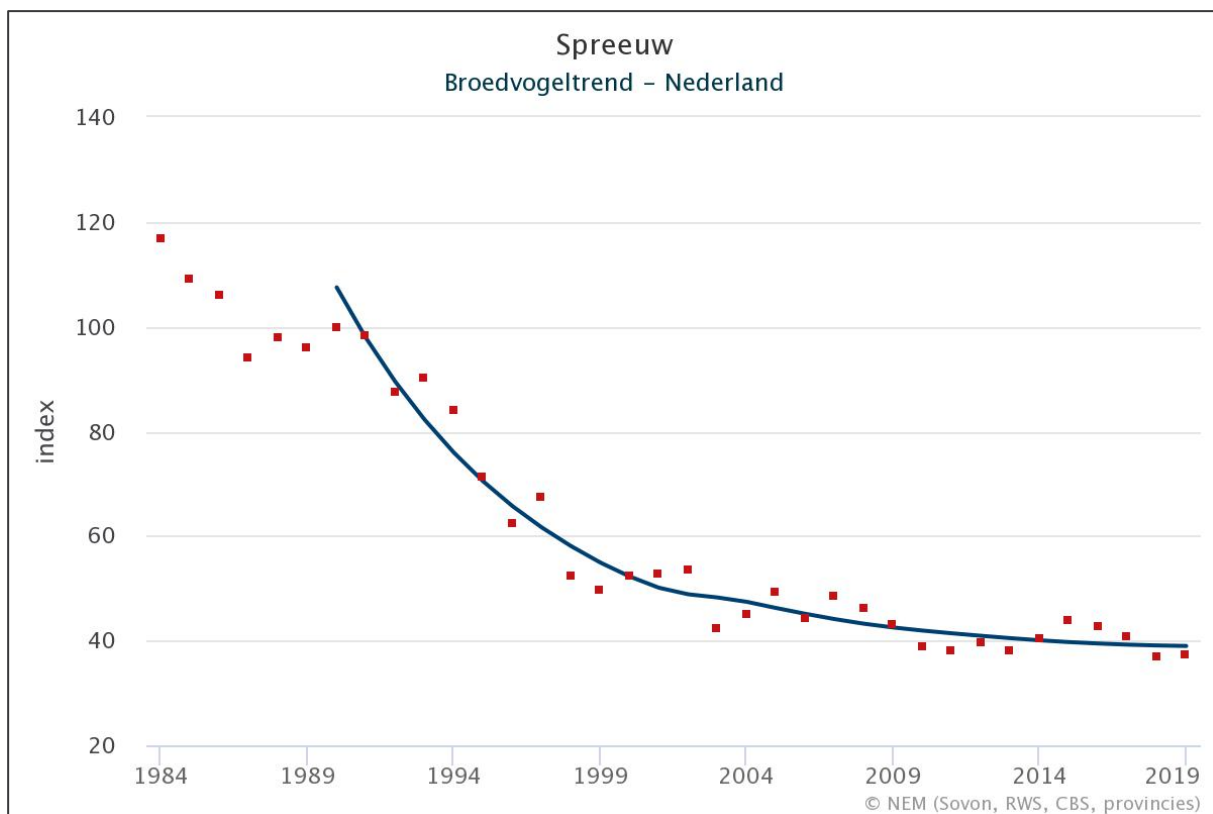

Afbeelding 5: Aantalsontwikkeling van gierzwaluw in Nederland (SOVON B, 2021).

Spreeuw

Net als huismus is spreeuw een soort welke zeer vindingrijk is als het gaat om het vinden van nestgelegenheid. Allerlei holtes worden gebruikt zoals holle bomen, nestkasten, spreuwenpotten en onder pannendaken. Hiernaast heeft ook de spreeuw afgelopen decennia een sterke afname laten zien van meer dan 60% (afbeelding 6) (SOVON C, 2021). Mede hierom is het functionele leefgebied van de spreeuw jaarrond beschermd. Dit wil zeggen dat broedlocaties beschermd zijn zodra er geen alternatieven aanwezig zijn in de directe omgeving van het plangebied.

Binnen het plangebied zijn relatief veel broedparen van spreeuw vastgesteld in het noorden van het plangebied, boven de Nassaustraat. In totaal zijn vijf broedparen vastgesteld op basis van zingende mannetjes, hiervan bevonden zich er 4 aan de Borggrevestraat en één aan de Veenstraat.

Afbeelding 6: Aantalsontwikkeling van spreeuw in Nederland (SOVON C, 2021).

5.2.2 Effecten

Verblijfplaatsen van huismus en gierwaluw zijn jaarrond beschermd evenals het functionele leefgebied van de spreeuw. Al deze soorten zijn broedend binnen het plangebied vastgesteld. Er geldt een verbod op handelingen die opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Bij het slopen van de woningen komt mogelijk de gunstige staat van instandhouding van spreeuw in het geding wanneer er geen maatregelen worden genomen.

Deze maatregelen zijn noodzakelijk om negatieve effecten te voorkomen of te beperken en om te allen tijde een verblijfplaats voor huismus, gierwaluw en spreeuw aan te bieden. Ook in de nieuwbouwwoningen dienen weer verblijfplaatsen voor deze soorten te worden gerealiseerd. Voor gierwaluw en spreeuw kunnen inbouwvoorzieningen worden gerealiseerd in de vorm van inbouwkasten. Daarnaast kan voor spreeuw ook gebruik worden gemaakt van zogenaamde spreeuwenpotten. Voor huismus wordt geadviseerd om het vogelschroot in alle nieuwbouwwoningen te plaatsen op de derde rij panlatten.

Tijdelijke maatregelen in de vorm van nestkasten worden niet noodzakelijk geacht omdat er gefaseerd wordt gewerkt en er ten allen tijde voldoende alternatieven beschikbaar zijn in de overgebleven oude woningen. Wel dient gewerkt te worden buiten de kwetsbare broedperiode van deze soorten. Indien dit niet mogelijk is dienen de te slopen woningen voorafgaand aan het broedseizoen ongeschikt gemaakt te worden (bijlage 5).

Na het nemen van maatregelen wordt niet verwacht dat de gunstige staat van instandhouding van huismus, gierwaluw en spreeuw in het geding komt.

5.2.3 Te nemen maatregelen

Om negatieve effecten op huismus, gierzwaluw en spreeuw te voorkomen of te beperken dienen een aantal aanvullende maatregelen genomen te worden. Op hoofdlijnen betreffen dit:

- Werken buiten de kwetsbare periode van vogels in het algemeen (bijlage 5).
- Wanneer gesloopt dient te worden in de kwetsbare periode (broedseizoen), dienen de woningen ongeschikte gemaakt te worden voor betreffende broedvogels buiten deze kwetsbare periode.
- Realiseren van permanente voorzieningen (broedmogelijkheden) in de nieuw te bouwen woningen. Welke voorzieningen en waar dient nader te worden bepaald in gesprek met een deskundig ecooloog.
- Plaatsen van vogelschroot op de derde panlat zodat voldoende broedmogelijkheden aanwezig blijven voor huismus.
- Voorgesteld wordt om voor gierzwaluw alle gevelpannen op het breedste punt 30 mm te laten overhangen zodat de daken weer beschikbaar worden voor gierzwaluw.
- Voorgesteld wordt om in de woningen in het noorden van het plangebied inbouwvoorzieningen of spreuwenpotten te plaatsen ten behoeve van de aanwezige broedparen van spreeuw.
- Altijd werken middels ecologisch werkprotocol.
- Altijd werken onder ecologische begeleiding van een ecologisch deskundige.

Conclusie: Als gevolg van de sloop werkzaamheden zijn negatieve effecten op huismus, gierzwaluw en spreeuw niet uit te sluiten. Het nemen van maatregelen is noodzakelijk om de gunstige staat van instandhouding in de toekomst te kunnen garanderen.

6 Conclusie

Op basis van het vleermuisonderzoek en vogelonderzoek (huismus, gierzwaluw en spreeuw) worden de onderstaande conclusies getrokken.

6.1 Soortenbescherming

Uit het nader onderzoek is naar voren gekomen dat binnen het plangebied vaste-, rust- en verblijfplaatsen en broedlocaties aanwezig zijn van beschermde soorten. Het gaat hierbij om vleermuizen (gewone dwergvleermuis en laatvlieger) en broedvogels met een jaarrond beschermd nest (huismus en gierzwaluw) of jaarrond beschermd functioneel leefgebied (spreeuw). De vleermuizen verblijven in de woningen net als de broedvogels welke hier ook in broeden. Door het slopen van in totaal meer dan 100 woningen kan dit een groot effect hebben op deze beschermde soorten welke van deze woningen afhankelijk zijn. Daarnaast is de impact groter dan bij reguliere verduurzamingsprojecten waarbij de woningen zelf wel gehandhaafd blijven.

Het is hierom belangrijk dat de genomen maatregelen (vleermuiskasten) blijven hangen en ook tijdens de uitvoering gewerkt wordt volgens ecologisch werkprotocol en onder ecologische begeleiding. Hierop volgend is het essentieel dat de nieuwe woningen weer geschikt worden gemaakt voor de aanwezige beschermde soorten. Het wordt geadviseerd om zo snel mogelijk gesprekken op te starten met de betrokken partijen over de te nemen permanente maatregelen in de nieuw te bouwen woningen. Immers is het implementeren van voorzieningen vrij eenvoudig, maar zeer ingewikkeld als de woning eenmaal is gebouwd.

Door het nemen van deze tijdelijke en permanente maatregelen en deze op de juiste manier uit te voeren kan de gunstige staat van instandhouding worden gegarandeerd. Mogelijk kan op deze manier zelfs een plus worden gerealiseerd voor deze soorten. Daarnaast zijn er alternatieven aanwezig in Westerhaar waar Mijande Wonen voornemens is om meer woningen te verduurzamen, in omliggende wijken.

7 Literatuur

- ESRI. (2021). ESRI Nederland. Opgehaald van esri.nl.
- NDFF. (2021). *uitvoerportaal*. Opgehaald van ndff-ecogrid.nl: <https://www.ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal/secure/index.zul>
- SOVON A. (2021). *Huismus*. Opgehaald van stats.sovon.nl: <https://stats.sovon.nl/stats/soort/15910>
- SOVON B. (2021). *Gierzwaluw*. Opgehaald van stats.sovon.nl: <https://stats.sovon.nl/stats/soort/7950>
- SOVON C. (2021). *spreeuw*. Opgehaald van stats.sovon.nl: <https://stats.sovon.nl/stats/soort/15820>

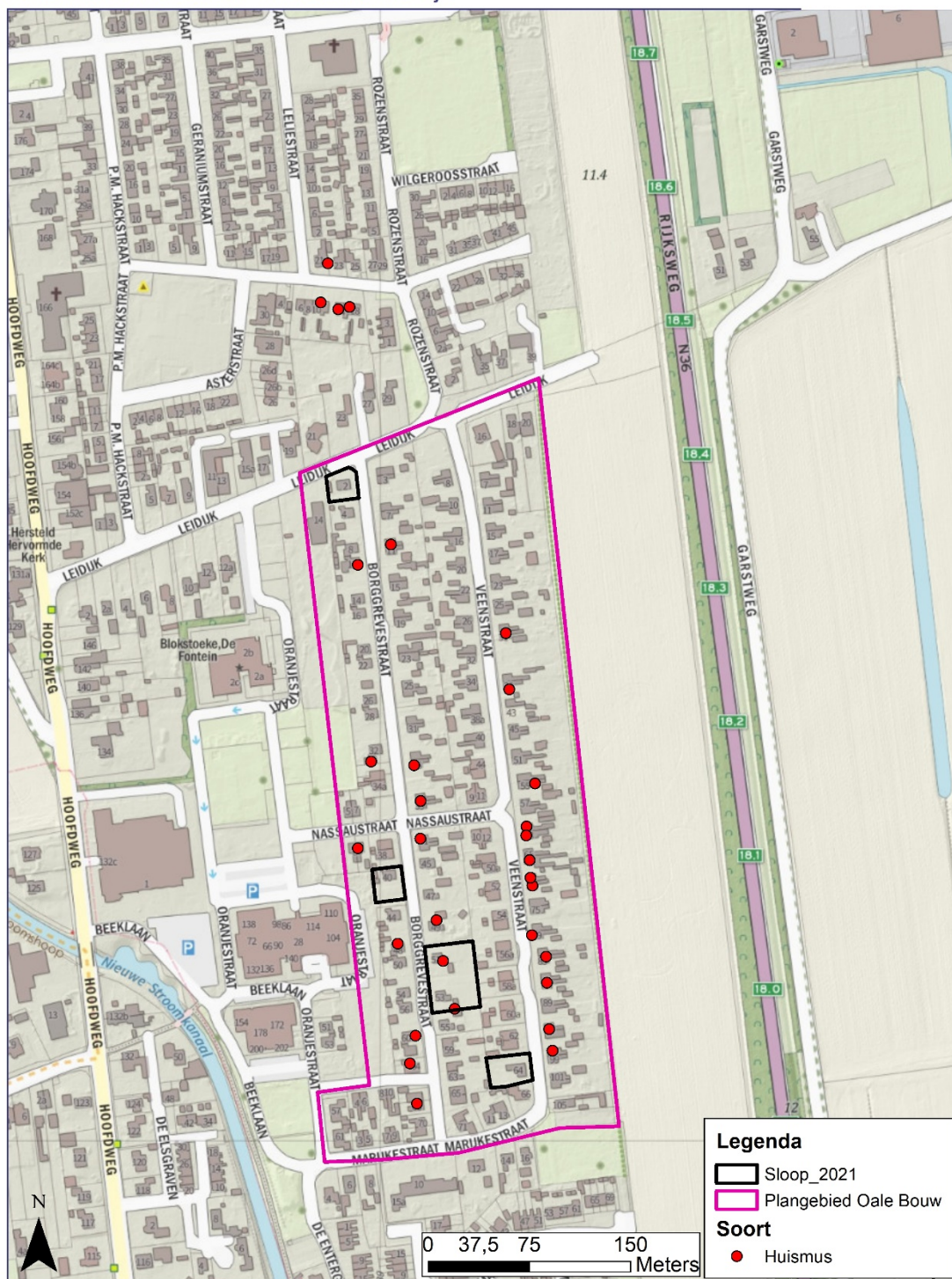
Eerder opgestelde documenten:

Eelerwoude 2019, Flora en faunaonderzoek Westerhaar-Vriezenveensewijk, 24 september 2019, projectnummer 9388.

Bijlage 1: Resultaten vogels 2019

Vogels 2019

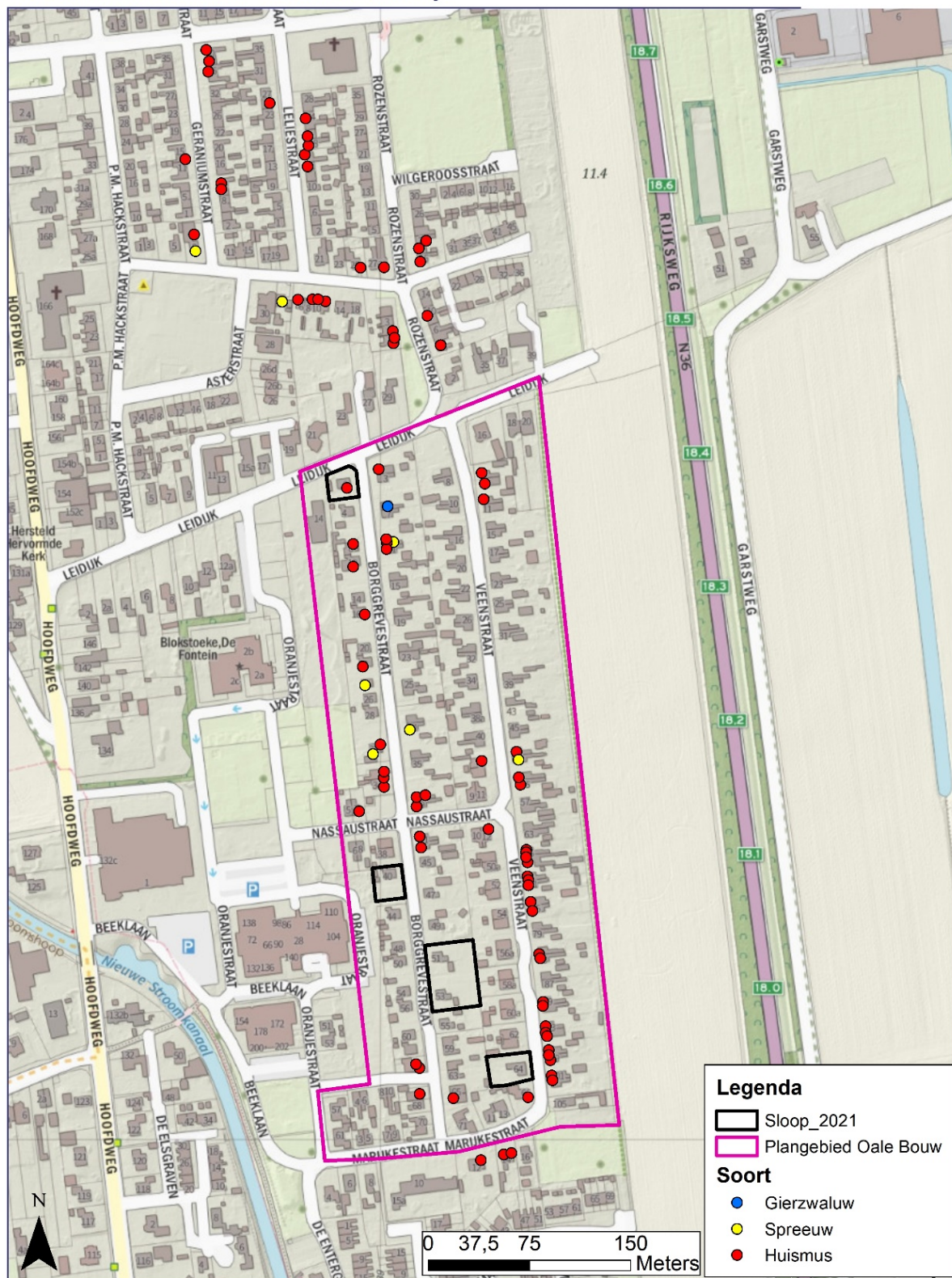
Oale Bouw Westerhaar-Vriezenveensewijk

Bijlage 2: Resultaten vogels 2021

Vogels 2021

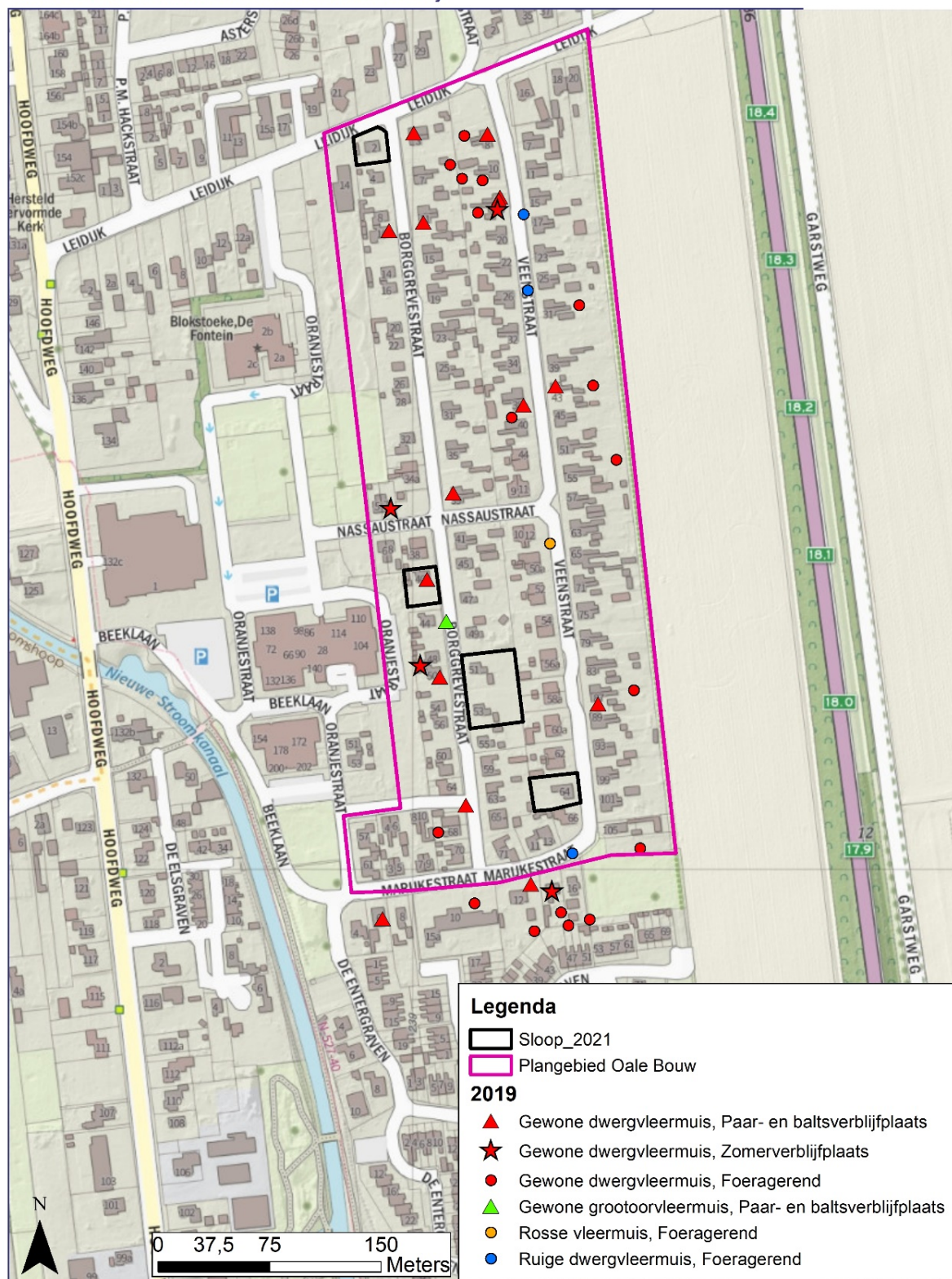
Oale Bouw Westerhaar-Vriezenveensewijk

Bijlage 3: Resultaten vleermuizen 2019

Vleermuizen 2019

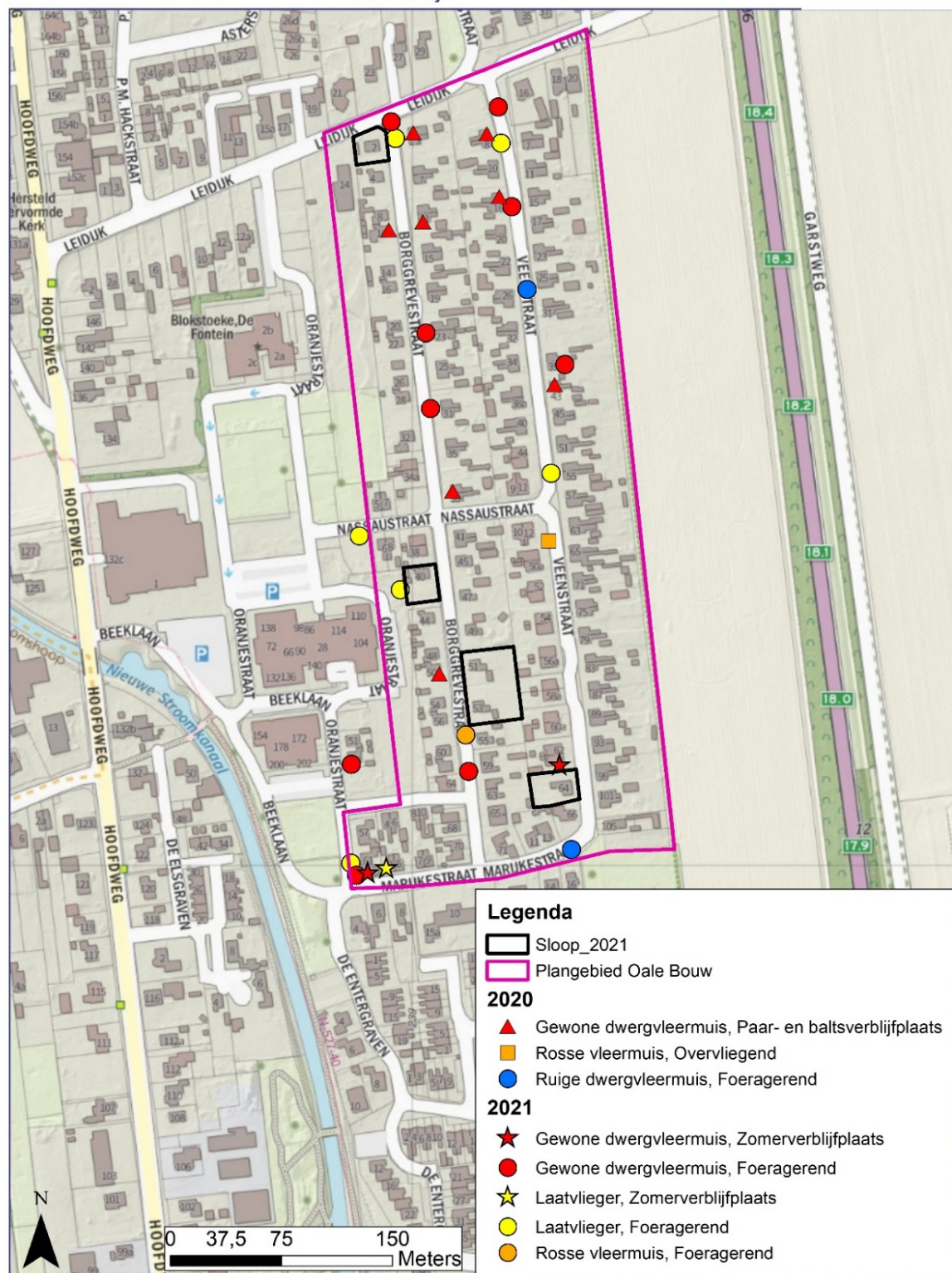
Oale Bouw Westerhaar-Vriezenveensewijk

Bijlage 4: Resultaten vleermuizen 2020/2021

Vleermuizen 2020/2021

Oale Bouw Westerhaar-Vriezenveensewijk

Bijlage 5: Kwetsbare perioden broedvogels en vleermuizen

Tabel 1: Kwetsbare perioden broedvogels (algemeen) en vleermuizen.

actie / werkzaamheden	2021																																																			
	januari				februari				maart			april					mei				juni				juli				augustus				september				oktober				november				december							
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	1	2
Broedvogels (algemeen)																																																				
Ongeschikt maken voor huismus																																																				
Sloop woningen																																																				
Vleermuizen																																																				
Ongeschikt maken vleermuizen																																																				
Sloop woningen																																																				

geschikte periode voor uitvoering

geschikte periode voor uitvoering, onder voorwaarden

opgeschikte periode voor uitvoering

- geschikte periode voor uitvoering
- geschikte periode voor uitvoering, onder voorwaarden
- opgeschikte periode voor uitvoering

www.eelerwoude.nl